

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури

**НАВІГАТОР ДОСЛІДНИКА-ПОЧАТКІВЦЯ
З ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

КИЇВ-2010

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури

**НАВІГАТОР ДОСЛІДНИКА-ПОЧАТКІВЦЯ
З ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

КИЇВ-2010

УДК 167
ББК 72. 65

Рекомендовано на засіданні кафедри теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 5 від 22.12.2009 р.)

Рецензенти:

Волошина Ніла Йосипівна, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України, заслужений діяч науки і техніки України, головний науковий співробітник Інституту педагогіки АПН України.

Бітківська Галина Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Навігатор дослідника-початківця з зарубіжної літератури: методичні рекомендації до написання студентських наукових досліджень / Укл. Т.І. Тверітінова, Г.Є. Шовкопляс. – К.: КУ імені Бориса Грінченка, 2010. – 36 с.

ISBN

У методичних рекомендаціях дається загальна характеристика студентських наукових досліджень із зарубіжної літератури: реферату, доповіді, повідомлення на науковій конференції, курсової роботи, визначаються вимоги до їхнього змісту та структури, подається інформація щодо оформлення та оцінювання. У додатках представлені зразки оформлення наукових статей, курсових досліджень, а також орієнтовний темарій курсових робіт викладачів кафедри теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури.

Для студентів та викладачів філологічних факультетів вищих педагогічних навчальних закладів.

ББК 72. 65

ISBN

Т.І.Тверітінова, Г.Є.Шовкопляс, 2010.
Київський університет імені Бориса Грінченка, 2010.

З М І С Т

Передмова.....	4
Реферат як перша наукова робота.....	5
Доповідь та повідомлення на науковій конференції.....	6
Наукова стаття та вимоги до неї.....	7
Загальна характеристика курсової роботи.....	11
Етапи виконання курсової роботи.....	12
Вимоги до змісту курсової роботи.....	17
Вимоги до оформлення курсової роботи.....	18
Керівництво, захист та оцінювання курсової роботи.....	23
Список використаних джерел.....	25
Додатки.....	26

ПЕРЕДМОВА

Шановні студенти!

Провчившись рік у вищому навчальному закладі, ви зрозуміли, що не тільки опановуєте знання, необхідні для вашої майбутньої професії, а й долучаєтеся до роботи з науковою літературою і робите перші кроки у наукових розвідках. Практика показує, що наукова праця істотно підвищує інтерес до вивчення загальних і спеціальних дисциплін за обраною спеціальністю, сприяє формуванню теоретичних і практичних навичок, розширює науковий кругозір і здібності до проведення методологічного аналізу і критичного розуміння досягнень сучасної науки.

Власне кажучи, елементи наукових досліджень мають місце в усіх формах навчального процесу у вищому навчальному закладі: в лекційних курсах, на семінарських заняттях, при написанні та оформленні рефератів, курсових і дипломних робіт. Заохочення студентів до наукових досліджень, оволодіння ними навичками наукової діяльності повинні розглядатись як важлива умова якісної професійної підготовки педагогічних кадрів для навчально-виховних закладів країни.

Студенти-випускники університету одержують диплом вчителя як англійської та другої іноземної мови, так і зарубіжної літератури. Тому в процесі вивчення курсу історії зарубіжної літератури важливу роль відіграє заохочення до наукових розвідок і написань кваліфікаційних робіт студентів-філологів.

Основні завдання, що поставили укладачі посібника, торкаються важливих питань, пов'язаних із здобуттям навичок в процесі перших наукових розвідок, а саме:

- вибір теми, визначення об'єкту і предмету, методів студентського наукового дослідження;
- раціональна організація часу під час дослідження;
- аналіз зібраних матеріалів та робота над текстом дослідження;
- оформлення результатів наукових пошуків у вигляді рефератів, повідомлень, доповідей, студентських наукових статей, курсових робіт.

Усі рекомендації викладено відповідно до чинних нормативних актів Міністерства освіти і науки України, що регламентують підготовку бакалаврів у системі багатоступеневої освіти в Україні.

Вважаємо, що цей навігатор дослідника-початківця із зарубіжної літератури допоможе вам правильно орієнтуватися при виконанні конкретних досліджень.

РЕФЕРАТ ЯК ПЕРША НАУКОВА РОБОТА

За час навчання у вищому навчальному закладі студент має опанувати різними видами наукової діяльності як за рівнем складності, так і за змістом викладеного матеріалу. Найпростішим із них є **реферат** – стислий виклад у письмовій формі суті певного питання або наукової проблеми, що включає огляд відповідних джерел.

Реферат завжди має письмову форму і може використовуватися для виголошення доповіді, підготовки наукового звіту тощо.

Якщо в рефераті викладений матеріал є результатом власного пошуку дослідника, у такому разі він називається **автореферат**.

Найчастіше реферати бувають інформативними і розширеними.

Інформативний реферат найповніше розкриває зміст документа, містить основні фактичні та теоретичні відомості. В такому рефераті мають бути зазначені:

- предмет дослідження, мета роботи;
- наведені основні результати;
- викладені дані про метод і умови дослідження;
- відбиті пропозиції автора щодо застосування результатів;
- нова інформація про відомі явища, предмети та ін.

Інформаційний реферат розміщують у первинних документах (книги, журнали, збірники наукових праць, звіти про науково-дослідну роботу) і у вторинних документах (реферативні журнали і збірники, інформаційні карти).

Розширений, або зведений (багатоджерельний, оглядовий), реферат містить відомості про певну кількість опублікованих і неопублікованих документів з однієї теми, викладені у вигляді зв'язного тексту.

Підготовка реферату є важливим засобом формування у студентів прийомів опрацювання літературних джерел, зокрема:

- вибір теми та її розгляд з урахуванням проблемності й актуальності;
- засвоєння правил послідовності пошуку джерел, систематизації, визначення основних положень.

Специфіка опрацьованих джерел визначає структуру реферату.

Огляд наукової літератури повинен складатися з таких структурних компонентів :

- **вступ**, в якому висвітлено актуальність теми і поставлених завдань;
- **основна частина**, в якій викладено стислий огляд і критичну оцінку наукових видань, їх порівняльне зіставлення, аргументацію принципів положень, які автор вважає найважливішими;
- **висновки** із пропозиціями щодо подальшого використання набутих

- знань під час наукової чи практичної діяльності;
- список використаної літератури, що допомогла зорієнтуватись при розробці обраної теми. До списку використаної літератури включають публікації переважно останніх 5-10 років. В опрацюванні використаної літератури необхідно вміти аналізувати джерела й робити правильні висновки на основі теоретичних положень.

У **додатках** наводяться таблиці, схеми, якщо вони суттєво полегшують розуміння роботи.

Вибір теми реферату слід узгоджувати з кафедрою, науковим керівником або провідним викладачем курсу.

Обсяг розширеного реферату – 20-24 сторінки.

Реферат рецензується і оцінюється, за умови позитивного відгуку студент допускається до іспиту.

ДОПОВІДЬ ТА ПОВІДОМЛЕННЯ НА НАУКОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

Доповідь — письмовий виклад розгорнутої усної форми виступу, що відповідає тексту тез. Доповіді не друкуються, а повідомляються усно учасникам конференції, симпозіуму або іншого наукового зібрання з метою залучення до дискусії та обговорення викладеного матеріалу.

Структурними компонентами побудови доповіді є такі:

- вступ, де визначено актуальність запропонованої проблематики;
- основна частина, у якій стисло розкривається провідна ідея, її теоретичне і практичне обґрунтування та авторська інтерпретація проблеми;
- висновки та рекомендації щодо подальшого вирішення проблеми.

Доповідь готується у письмовій формі обсягом 6-8 сторінок і розрахована на 15-20 хвилин виступу.

Коротша за змістом доповідь називається **повідомленням** і розрахована на **5-7 хвилин** виступу.

Стислий виклад основних думок, публікація яких передбачає попереднє ознайомлення учасників конференції, семінарів, симпозіумов та інших наукових форумів з результатами наукових досліджень подається у **тезах**.

Тези доповіді складаються з послідовного викладення основних тверджень доповіді, що не підкріплюються фактичним матеріалом, та висвітленням перебігу досліджень.

Обсяг тез не перевищує **3-х сторінок**, що зумовлює вимоги до їх написання. Зокрема, чіткість формулювань принципових позицій автора, які він збирається обґрунтувати в публічному виступі з доповіддю або повідомленням. Тези публікуються в наукових збірниках, що присвячені темі конференції, і мають завданням подати коротку та якомога вичерпну інформацію про актуальні питання (Додаток 1).

НАУКОВА СТАТТЯ ТА ВИМОГИ ДО НЕЇ

Публікація відіграє важливу роль у процесі зростанні молодого науковця.

За вимогами ВАК України (Постанова президії ВАК України від від 15 січня 2003 року №7-05/1) публікація передбачає таке :

- постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями;
- аналіз наукових досліджень, на які спирається автор;
- виділення раніше невирішених аспектів загальної проблеми, яким присвячено статтю;
- формулювання мети статті (постановка завдання);
- виклад основних положень матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів;
- висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку;
- список використаних джерел.

Існують певні правила прийому статті у наукові видавництва, дотримання яких вказує на компетентність молодого науковця, його професіоналізм.

У кожному видавничому відділі ці вимоги є однаковими і передбачають наступне.

Наукова стаття повинна мати такі обов'язкові структурні елементи :

- анотацію;
- вступ;
- огляд літератури;
- формулювання позиції автора та його наукових гіпотез;
- емпіричний аналіз;

- висновки;
- перелік літературних посилань;
- додатки.

Анотація – стисла характеристика змісту статті або іншого наукового видання.

В анотації статті викладається основний зміст дослідження в стислій формі. Зазвичай анотація до статті подається двома мовами — українською та англійською після основного тексту (Додаток 2).

Вступ – постановка наукової проблеми (1 абзац або 5-10 рядків).

Основні дослідження і публікації, на які спирається автор, сучасні погляди на проблему (0,5-2 сторінки).

Формулювання мети статті (постановка завдання) – висловлюється головна ідея даної публікації, яка суттєво відрізняється від сучасних уявлень про проблему (1 абзац, або 5-10 рядків).

Виклад змісту власного дослідження – основна частина статті (5-6 сторінок).

Висновок, в якому формулюється основний умовивід автора (1/3 сторінки).

Порядок розміщення матеріалу

Назва – великими літерами посередині;

У правому верхньому куті під назвою вказати:

- прізвище та ім'я (повністю) автора;
- групу, курс і назву структурного підрозділу Київського університету імені Бориса Грінченка (інститут, коледж);
- вчене звання, науковий ступінь і посаду (вказати кафедру) наукового керівника.

Мова рукопису – українська (Додаток 3).

Графічні матеріали подаються на окремих аркушах зі вказуванням номера та назви малюнка.

Таблиці подаються як на окремих аркушах, так і в загальному тексті з обов'язковою нумерацією. Кожна таблиця повинна мати підпис.

Наприклад: Таблиця 1.

Посилання на джерела та літературу подаються у квадратних дужках

Наприклад: [2, с.12].

Список використаної літератури подається наприкінці.

Орієнтовний обсяг матеріалів публікації складає 6-7 сторінок.

Рукопис подається на дискеті, набраний у вигляді документа Word

(редактор Microsoft Word 98 Windows чи пізніших версій). До дискети додається підписаний автором і науковим керівником роз друк тексту (1 примірник).

Текст набирається гарнітурою Times New Roman 14 пунктів, міжрядковий інтервал 1,5, верхній і нижній береги – 20 мм, лівий – 30 мм, правий – 10 мм (не більше 40 рядків на сторінку).

Сторінки нумеруються у нижньому правому куті.

ВИМОГИ ВАК УКРАЇНИ ДО ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВОЇ СТАТТІ

I. Вимоги до оформлення наукової статті :

Наукова стаття , що подається до збірника матеріалів конференції або до фахового наукового журналу, повинна мати:

- **назву, анотацію** трьома мовами - українська, російська, англійська - (обсяг анотації складає 4- 6 рядків), **ключові слова**, які визначають тематику статті, **інформацію про автора**;
- при статті повинні бути наявними **бібліографічні списки**, які оформляються за вимогами стандарту загальноприйнятого бібліографічного опису;
- стаття повинна мати **УДК** (див. **Примітка**), а за вимогами організаторів конференції або редакції журналу, до якого подається стаття, і **ББК** (див. **Примітка**);
- якщо автор статті не має наукового ступеня, стаття повинна супроводжуватися **рецензією**;
- якщо в інформації про конференцію не наголошено про особливі вимоги до оформлення, стаття друкується **шрифтом Times New Roman (12 або 14) з інтервалом 1,5**, відступ від краю аркуша **2,5 см**, редактор **MS Word**.

Посилання на цитовані джерела подаються в квадратних дужках після цитати. Перша цифра – номер джерела в списку використаної літератури, який додається до статті, друга – номер сторінки, наприклад : [1,с.32].

II. Вимоги до оформлення бібліографічного списку за стандартами загальноприйнятого бібліографічного опису.

Бібліографія і при необхідності примітки у кінці статті після слова **Література** або після слів **Література і примітки** (без двокрапки) у **порядку цитування** й оформляються відповідно до загальноприйнятих бібліографічних вимог із врахуванням вимог **Постанови №7-05/1 Президії**

ВАК України “Про підвищення вимог до фахових видань, внесених до переліку ВАК України” від 15.01.2003р.

Бібліографічні джерела подаються підряд, без відокремлення абзацом; ім'я автора праці (або перше її слово) виділяється жирним шрифтом. Зразок подачі бібліографії:

Література

- 1.Бурдіна С. В.** Система підготовки магістрів управління освітою у вищих навчальних закладах США: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.06 “Теорія і методика управління освітою” / С. В. Бурдіна. - Луганськ, 2008. – 20 с.
- 2. Черданцева Т.З.** Язык и его образы / Т. З Черданцева. – М: Международные отношения, 1977. – 218 с.
- 3. Неділько Д. О.** Про утворення українських прізвищ / Д. О. Неділько // Українська мова і література в школі. – 1967. – №9. – С. 19–25.

Примітка:

1.Список видань ,що увійшли до переліку **наукових фахових видань**, до яких Вищою Атестаційною Комісією (**ВАК**) України дозволено подавати для публікації матеріали дисертаційних досліджень, можна знайти на сайті www.vak.org.ua.

2.УДК(універсальна десяткова класифікація) – міжнародна класифікація документів, що охоплює всі сфери людських знань. Консультацію з визначення УДК можна отримати в бібліотеці, Книжковій палаті або на сайті Книжкової палати www.ukrbook.net.ua/

3.ББК (бібліотечно – бібліографічна класифікація) – міжнародна класифікація , до якої входять бібліотеки всіх країн світу, складається з бібліографічного опису кожного видання.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Згідно з Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України курсова робота виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних студентами за час навчання, та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Курсова робота – це самостійне навчально-наукове дослідження студента, яке виконується з певного курсу або з окремих його розділів.

Курсова робота допомагає студентові систематизувати отримані теоретичні знання з вивченої дисципліни, перевірити якість цих знань,

оволодіти первинними навичками проведення сучасних досліджень. Уже на цій першій спробі можна виявити здатність студента самостійно осмислити проблему, творчо, критично її дослідити; вміння збирати, аналізувати і систематизувати літературні (архівні) джерела; здатність застосувати отримані знання при вирішенні практичних завдань; формулювати висновки, пропозиції і рекомендації з предмета дослідження.

Найкращі курсові роботи слід рекомендувати як усні або стендові доповіді на наукових конференціях наукового студентського товариства, а також для друкування у збірниках наукових студентських праць. Розширені та доповнені курсові роботи можуть стати у майбутньому дипломними або магістерськими проектами.

Курсову роботу з зарубіжної літератури виконують на II курсі денної та заочної форми навчання. Темі курсових робіт та наукових керівників затверджуються на засіданні кафедри теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури на початку нового навчального року. Студент може запропонувати свою тему, але вона має бути погоджена з викладачем і затверджена на засіданні кафедри. Запропонований темарій курсових робіт знаходиться на кафедрі, де студенти мають можливість визначитися з найбільш цікавою для себе темою і почати роботу разом із викладачем.

Керівництво курсовими роботами здійснюється кваліфікованими викладачами. Організація і контроль за процесом підготовки й захисту курсових робіт покладаються на завідуючого кафедрою.

Незалежно від обраної теми, **структура курсової роботи** має бути такою:

- титульний аркуш (Додаток 4);
- зміст (Додаток 5);
- вступ (Додаток 6);
- розділ із підрозділами, де розкривається теорія питання та аналізуються художні твори;
- висновки (Додаток 7);
- список використаної літератури;
- додатки (при необхідності).

Обсяг курсової роботи – 25-30 сторінок, список використаних джерел – 20-25 найменувань.

ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсову роботу доцільно виконувати в такій послідовності:

- вибір теми;
- з'ясування об'єкту і предмету дослідження;
- визначення мети і завдань роботи;
- виявлення і відбір літератури з теми та її опрацювання;

- складання попереднього плану;
- написання вступу;
- виклад теорії і методики;
- формулювання висновків;
- оформлення списку використаних джерел та додатків (при необхідності).

Потім здійснюється літературне й технічне оформлення роботи, її рецензування, підготовка до захисту і захист курсової роботи.

Процес роботи над дослідженням поділяється на **три основні етапи**:

- підготовчий,
- етап роботи над змістом;
- заключний етап.

ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП

Етап починається з **вибору теми курсової роботи**, її осмислення та обґрунтування. З переліку тем, запропонованих кафедрою, студент вибирає ту, яка найповніше відповідає його літературознавчим і читацьким інтересам. Слід враховувати, при розробці якої теми студент може виявити максимум особистої творчості та ініціативи.

З'ясування об'єкта, предмета і мети дослідження

Визначаючи **об'єкт**, треба знайти відповідь на запитання: що розглядається? Зазвичай об'єктом виступає те, що досліджується. Як правило, в курсовій роботі літературознавчого характеру **об'єктом дослідження** є літературні та критичні твори, які аналізуються в процесі виконання роботи.

Предмет дослідження – це тільки ті суттєві зв'язки та відношення, які підлягають безпосередньому вивченню в даній роботі, є головними, визначальними для конкретного дослідження. Зазвичай предметом виступає те, що в об'єкті має наукове пояснення. Як правило, в курсовій роботі предметом дослідження є та проблема, яка винесена в назву дослідження.

Мета дослідження – пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також з його кінцевим результатом і шляхом його досягнення.

Наявність поставленої мети дослідження дозволяє визначити **завдання дослідження**, які можуть включати такі складові:

- вирішення певних теоретичних питань, які входять до загальної проблеми дослідження (наприклад, з'ясування визначення певного жанру, історія його виникнення і розвитку в контексті світової літератури);
- всебічне вивчення практики вирішення даної проблеми, що дає змогу уточнити, перевірити дані, опубліковані в спеціальних

неперіодичних і періодичних виданнях, підняти їх на рівень наукових фактів, обґрунтованих у процесі спеціального дослідження;

- обґрунтування необхідної системи заходів щодо вирішення даної проблеми.

Виконання завдань дослідження неможливе без **ознайомлення з основними літературними (а можливо й архівними) джерелами** з теми курсової роботи. З метою повного їх виявлення необхідно використовувати різні джерела пошуку:

- каталоги і картотеки кафедр та бібліотеки вищого навчального закладу;
- каталоги провідних наукових бібліотек міста (Парламентська бібліотека, бібліотека імені В.Вернадського);
- бібліотечні посібники;
- списки використаних джерел, які подаються у наукових працях;
- виноски й посилання в підручниках, монографіях, словниках та ін.;
- покажчики змісту річних комплектів спеціальних періодичних видань;
- реферативні журнали.

Серед наукових і науково-методичних джерел важливе місце посідають провідні фахові журнали „Слово і час”, „Зарубіжна література в школах України”, „Всесвітня література в середніх навчальних закладах України”, „Всесвітня література та культура в навчальних закладах України”, „Русский язык, литература и культура в школе и вузе», а також російські видання «Иностранная литература», «Русская литература», «Вопросы литературы», «Новое литературное обозрение», «Литературная учеба».

В читальному залі університету є каталоги-путівники учителя зарубіжної літератури за 1998-2004 рр. і за 2005-2006 рр. (Укладач І. Хроменко. – Тернопіль: Мандрівець, 2005 і 2007 рр.).

Сучасне дослідження неможливе без використання Інтернет джерел. Проте треба дуже вибірково поставитися до розміщеної в Інтернет ресурсах літератури, тому що не всі роботи виконані на високому науковому рівні. І, звичайно, не варто звертатися до шкільних творів і примітивних студентських рефератів з фактичними й орфографічними помилками.

Під час джерелознавчих пошуків необхідно з’ясувати стан вивченості обраної теми сучасною наукою, щоб не повторювати в роботі загальновідомих істин, конкретніше визначити напрями та основні розділи свого дослідження.

Бібліографічні виписки джерел краще робити в блокноті з алфавітом, щоб потім використати при оформленні бібліографії. Після опрацювання необхідної кількості виписаних джерел студент зустрічається зі своїм науковим керівником, який виділить, які праці треба опрацювати в першу чергу, а до яких не варто звертатися. Після цього студент розпочинає їх вивчення, переходячи до другого етапу роботи над дослідженням.

II

Другий етап починається з **вивчення та конспектування літератури з теми** курсової роботи. Вивчення літератури треба починати з праць, де проблема відображається в цілому, а потім перейти до вузких досліджень. Починати ознайомлення з виданням треба з титульного аркуша, з'ясувавши, де, ким, коли воно було видано. Треба переглянути зміст, який розкриває структуру видання, наповнення його розділів, звернутися до передмови, де розкрито призначення видання, завдання, поставлені в ньому автором.

Читаючи видання, треба уважно стежити за ходом авторської думки, вміти відрізнити головні положення від доказів й ілюстративного матеріалу. Конспектуючи матеріал, слід постійно пам'ятати тему курсової роботи, щоб виписувати тільки те, що має відношення до теми дослідження. Кожна цитата має супроводжуватися точним описом джерела з позначенням сторінок, на яких опубліковано цей матеріал. Використання думок інших авторів за особисті розглядається як грубе порушення літературної та наукової етики і кваліфікується як плагіат. Однак це не означає, що студент зовсім не повинен спиратися на праці інших авторів: чим ширше і різноманітніше коло джерел, які він використовував, тим вищою є теоретична та практична цінність його дослідження.

Після конспектування матеріалу необхідно перечитати його знову, щоб склалося цілісне уявлення про предмет вивчення.

Правильна та логічна структура курсової роботи – це запорука успіху розкриття теми.

Попередній план роботи студент складає самостійно і показує своєму науковому керівникові, щоб обговорити й уточнити всі його пункти.

РОБОТА НАД ТЕКСТОМ КУРСОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Готуючись до викладення тексту курсової роботи, доцільно ще раз уважно прочитати її назву, що містить проблему, яка повинна бути розкрита. Проаналізований та систематизований матеріал викладається відповідно до змісту у вигляді окремих розділів і підрозділів (глав і параграфів). Кожний розділ (глава) висвітлює самостійне питання, а підрозділ (параграф) – окрему частину цього питання.

До формулювань заголовків розділів і підрозділів курсової роботи висуваються такі основні вимоги:

- стислість;
- чіткість і синтаксична різноманітність у побудові речень;
- послідовне та точне відображення внутрішньої логіки змісту роботи (Додаток 5).

Починаючи працювати над розділом, треба відмітити його головну ідею, а також тези кожного підрозділу. Тези необхідно підтверджувати фактами, думками різних авторів. Треба уникати безсистемного викладення фактів без достатнього їх осмислення та узагальнення.

Думки мають бути пов'язані між собою логічно, увесь текст має бути підпорядкований одній головній ідеї. Висновки мають бути пов'язані між собою, один доказ має впливати з іншого.

Щодо кожного розділу (глави) роботи необхідно зробити висновки, на основі яких формулюють висновки до всієї роботи в цілому.

ЗАКЛЮЧНИЙ ЕТАП

На цьому етапі передбачається написання студентом вступу та висновків до курсової роботи, оформлення списку літератури та додатків, редагування тексту. Його доопрацювання з урахуванням зауважень наукового керівника, підготовка роботи до захисту.

Вступ доцільно писати після того, як написана основна частина курсової роботи. У вступі обґрунтовується актуальність теми, що вивчається, її практична значущість; визначаються об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження; перелічуються методи, за допомогою яких воно проводилось (історико-генетичний, історико-функціональний, порівняльно-типологічний, стилістичний аналіз тощо); розкривається структура роботи, її основний зміст. Якщо студент вирішив не торкатися деяких аспектів теми, він повинен зазначити про це у вступі.

Обов'язковою частиною вступу є огляд літератури з теми дослідження, в який включають найбільш цінні, актуальні роботи (5-8 джерел). Огляд має бути систематизованим аналізом теоретичної, методичної й практичної новизни, значущості, переваг та недоліків розглянутих робіт. Закінчити огляд треба коротким висновком про ступінь висвітленості в літературі основних аспектів теми.

Висновки є логічним завершенням курсової роботи. Головна їх мета – підсумки проведеної роботи. Висновки подаються у вигляді окремих лаконічних положень. Дуже важливо, щоб вони відповідали поставленим завданням. Заключна частина (висновки до всієї роботи) не повинна повторювати змісту вступу, основної частини роботи і висновків, зроблених у розділах.

Список використаних джерел складається на основі опрацьованої літератури і відображає обсяг використаних джерел. „Список...” повинен містити бібліографічний опис джерел, використаних студентом під час роботи над темою. Укладаючи його, необхідно дотримуватися вимог державного стандарту. Кожний бібліографічний запис треба починати з нового рядка, літературу слід розташовувати в алфавітному порядку авторів та назв праць, спочатку видання українською мовою, потім – іноземними.

Бібліографічні записи в „Списку...” повинні мати порядкову нумерацію.

У тексті роботи слід давати у квадратних дужках посилання на номери списку. Якщо необхідно сказати номер сторінки, її ставлять через кому після номера видання [12, 46] – дванадцяте джерело за списком використаних джерел, сорок шоста сторінка.

Завершуючи написання курсової роботи, необхідно систематизувати ілюстративний матеріал. Ілюстрації можна подавати у тексті або оформляти у вигляді **додатків**. Усі додатки повинні мати порядкову нумерацію та назви, що відповідають їхньому змісту. Нумерація аркушів з додатками продовжує загальну нумерацію сторінок основного тексту роботи.

ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

В першу чергу звертається увага на **змістовний аспект викладу матеріалу** (логічність і послідовність, повнота і репрезентативність, тобто широта використання наукових джерел, загальна грамотність та відповідність стандартам і прийнятим правилам), а також на текст роботи, список літератури і додатки, на зовнішнє оформлення титульного аркуша.

Курсову роботу рекомендується виконувати спочатку в чорновому варіанті. Це дозволяє вносити до тексту необхідні зміни і доповнення як з ініціативи самого автора, так і згідно з зауваженнями керівника.

Перш ніж представити чернетку керівникові, треба ще раз переглянути, чи логічно викладено матеріал, чи є зв'язок між параграфами та розділами, чи весь текст „працює” на головну ідею курсової роботи.

Оформлюючи текст роботи, треба знайти час для повторного перегляду першоджерел. Це допоможе побачити все цінне, що було пропущено на початку вивчення теми, наштовхне на цікаві думки, поглибить розуміння проблеми.

Доцільно відкласти текст і повернутися до нього через деякий час, щоб подивитися на роботу очима сторонньої особи. В період, коли тема вивчена та викладена, з'являються власні думки, власна оцінка та розуміння проблеми – неодмінна умова поліпшення структури і змісту роботи.

Під час підготовки чернетки слід ретельно відредагувати кожне речення, звернути увагу на вибір необхідних формулювань, які б просто і чітко, коротко і доступно виражали зміст викладених питань.

У науковій роботі необхідно прагнути дотримуватися прийнятої термінології, позначень, умовних скорочень і символів, не рекомендується вживати слова і вирази-штампи, вести виклад від першої особи: „Я спостерігав”, „Я вважаю”, „На мою думку” – доцільніше буде „Ми спостерігаємо”, „Ми вважаємо”, „На нашу думку”. Слід уникати в тексті частих повторень слів чи словосполучень.

При згадуванні в тексті будь-яких прізвищ (дослідників, публіцистів, методистів) ініціали, як правило, ставляться перед прізвищем (Ю.М.Лотман, а не Лотман Ю.М., як це прийнято в списках літератури).

На чернетці має бути достатньо вільного місця для зауважень або побажань наукового керівника. Завдання студента – якомога раніше подати чернетку керівникові, щоб залишився час для усунення недоліків і доопрацювання курсової роботи.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги

Зміст курсової роботи має бути:

- викладеним на папері А4 лише на одній стороні;
- набраним на комп'ютері в текстовому редакторі Word, кегль 14 з полуторним міжрядним інтервалом; шрифт має бути чітким, стрічка чорного кольору середньої жирності;
- мова викладу – українська, російськомовні цитати перекладені на українську мову;
- сторінки роботи повинні мати поля: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – 20 мм;
- нумерація сторінок курсової роботи подається у правому верхньому кутку аркушу арабськими цифрами без знака „№” і без крапки в кінці. Титульна сторінка і зміст не нумеруються, хоча включаються до загальної нумерації сторінок. Таким чином, нумерація починається з третьої сторінки (зі вступу) і порядкової цифри 3.

Курсову роботу оформляють за схемою:

- титульний лист;
- зміст;
- текст;
- список використаних джерел;
- додаток (якщо він потрібний) - див. у додатках до „Навігатора...”.

На титульному аркуші вказуються:

- міністерство, назва університету (великими літерами, кегль 14);
- назва кафедри, на якій виконувалася курсова робота (маленькими літерами крім першої, кегль 14);
- повна назва теми роботи (великими літерами, кегль 20);
- прізвище та ініціали студента, курс, група, інститут, де він

- навчається, прізвище, ініціали, вчене звання наукового керівника (кегель 14);
- назва міста і рік виконання (великими літерами, кегль 14).

Зміст

Структурні частини курсової роботи - „ЗМІСТ”, „ВСТУП”, „РОЗДІЛ”, „ВИСНОВКИ”, „СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ”, „ДОДАТКИ” друкуються великими літерами, кегль 14.

Текст роботи – це послідовний виклад матеріалу з необхідними логічними доведеннями й ілюстрацією прикладами.

Загальне враження і оцінка наукової праці визначається не тільки її змістом, а й структурою, мовою, оформленням, виглядом ілюстративних матеріалів, правильністю посилання на літературні джерела та оформленням списку використаних літературних джерел.

Письмове оформлення наукової праці вимагає точності і виразності викладу матеріалу. Особливо важливо при цьому застосувати правильну термінологію. У науковій праці не дозволяється застосувати поняття, запозичені з побутової мови, жаргонізми, діалектизми, безпідставно придумані терміни. Введення кожного нового терміну замість вже звичного повинне бути науково обґрунтованим.

Виклад тексту наукової праці повинен бути послідовним, логічно завершеним, з чіткими формулюваннями, які виключають двозначне та неправильне розуміння інформації; мова тексту має бути виразною, лаконічною і відповідати нормам літературної мови.

Правила оформлення цитат

Цитування у тексті – обов’язковий елемент наукової праці. Звертатись до них доцільно тільки у тих випадках, коли цитата дійсно містить потрібну аргументацію. Цитата повинна бути лише засобом розвитку власних міркувань за допомогою раніше висунутих іншими авторами правильних чи неправильних ідей.

Місце позначення, яке пояснює зв’язок тексту з посиланням, може бути різним:

- після цитати, якщо пояснюючий текст знаходиться перед нею або вміщений у її середину (Топоров В.М. зазначав: „Текст цитати”; „Текст цитати, - зазначав В.М. Топоров, - текст цитати”);
- після пояснюючого тексту, якщо його розміщено після цитати („Текст цитати”, - писав Ю.М. Лотман).

Список літературних джерел є обов’язковим елементом наукової праці. Він є ключем до використаних дослідником джерел, певною мірою відбиває наукову етику і культуру наукової праці. Змістовність списку дає уявлення

про те, наскільки глибоко її автор зумів вивчити стан досліджуваної проблеми, наскільки глибоко він володіє предметом дослідження.

Список використаних літературних джерел розміщують після основного тексту наукової праці. Відомості про кожне літературне джерело записують відповідно до існуючих правил бібліографічного опису друкованої праці, встановлених стандартом ГОСТ 7.1-84 „Библиографическое описание документа: Общие требования и правила составления”.

У кожному конкретному виданні елементи бібліографічного опису конкретизуються і мають деякі специфічні особливості.

Бібліографічний опис книги одного автора включає прізвище та ініціали автора, назву книги, відомості, що уточнюють зміст, призначення та повторність видання книги, місце видання, рік видання і кількість сторінок у книзі.

Приклади:

1. Єфремов С.О. Історія українського письменства. – К.: Феміна, 1995. – 686 с.
2. Дорошевич О. Українська культура в двох столицях Росії. – К.: Наукова думка, 1970. – 150 с.

Бібліографічний опис книги двох авторів включає прізвища обох авторів, відокремлені комою, та всі інші елементи опису книги.

Приклади:

1. Пащенко В.І., Пащенко Н.І. Антична література: Підручник. – Вид. 3-тє, стереотип. – К.: Либідь, 2008. – 718 с.
2. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму: Підручник. – К.: Заповіт, 1997. – 464 с.

До бібліографічного опису книги трьох авторів включають прізвища всіх трьох авторів, відокремлюючи їх комою.

Приклади:

1. Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української педагогіки: навч. посібник для студентів педагогічних навчальних закладів. – К.: ІЗМН МО України, 1999. – 356 с.
2. Слинько І.І., Гуйванюк Н.В., Кобилянська М.Ф. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання: навчальний посібник. – К.: Вища школа, 1994. – 620 с.

При бібліографічному описі книги чотирьох та більше авторів вказуються прізвища тільки перших трьох з додаванням слів „та інші”. Відомості про авторів у цьому разі вказують після назви книги, відокремлюючи їх похилою лінією (/). У колективних виданнях передбачається, що крім авторів участь у створенні книги можуть брати й інші особи, які здійснюють її редагування, переклад тощо. Відомості про це вказують після повного чи скороченого переліку прізвищ авторів, відокремивши їх

крапкою з комою.

Приклади:

1. Антична література / Миронова В.М. (кер. авт. кол.), Михайлова О.Г., Мегела І.П. та ін.: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2005. – 488 с.
2. История зарубежной литературы XVIII века: Уч. для филол. спец. вузов / З.И.Плавский, А.В.Белобратов, Е.М. Апенко и др. Под ред. З.И.Плавскина. – М.: Высш.школа, 1991. – 335 с.

При дуже значній кількості авторів книги у бібліографічному описі їх взагалі не вказують, а наводять тільки прізвища тих осіб, які здійснювали редагування книги:

Приклади:

1. История зарубежной литературы XVII века: Уч. пособие для вузов / Под ред. Н.Т. Пахсарьян. – М.: Высшая школа, 2005. – 487 с.
2. История зарубежной литературы XIX века. Учеб. для студентов пед. ин-тов по спец. «Рус. яз. и лит.». В 2 ч. Ч. 1 / Под ред. Н.П. Михальской. – М.: Просвещение, 1991. – 256 с.

Бібліографічний опис словника виконують за правилами бібліографічного опису книги.

Приклади:

1. Литературный энциклопедический словарь / Под общ. ред. В.М. Кожевникова, П.А. Николаева. – М.: Сов. Энциклопедия, 1987. – 782 с.
2. Петровский Н.А. Словарь русских личных имен. – М.: Русск. яз., 1980. – 384 с.

Бібліографічний опис довідника також не відрізняється від бібліографічного опису книги.

Приклади:

1. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін. – К.: ВЦ „Академія”, 1997. – 752 с.

Зведений бібліографічний опис багатотомного видання подібний до опису книги. Відомості про те, із скількох томів складається видання, вказують безпосередньо після назви видання, відокремивши його двома крапками (:). Якщо багатотомне видання вийшло з друку протягом кількох років, то наводять рік виходу першого і через тире рік останнього тому.

Приклади:

1. Урнов Д.М. Английская литература. Романтизм // История всемирной литературы: В 9 т. – М., 1989. – Т. 6. – С.95-100.
2. Пушкин А.С. Полн. собр. соч.: В 16 т. – М.-Л.: АН СССР, 1937-1949.

Кількість томів може бути вказана і в самому кінці бібліографічного опису. Для позначення кількості томів застосовують велику літеру „Т” і

арабські цифри.

Приклади:

1. Гоголь Н.В. Полн. собр. соч. – М.: АН СССР, 1938. – Т.3-4.
2. Гребінка Є.П. Твори в п'яти томах. – К.: Держлітвидав, 1957. – Т.1-5.

Бібліографічний опис окремого тому багатотомного видання складається із загальних відомостей про все видання, доповнене відомостями про окремих том:

Приклади:

1. Кетлинская В.К. Собрание сочинений: В 4-х томах. – Л.: Художественная литература, 1978. – Т.1. Мужество: Роман. – 664с.
2. Достоевский Ф.М. Полн. собр. соч.: В 30 томах.: Л.: Наука, 1972-1990. – Т.28. – Кн. 2. Переписка. – 1985. – 380 с.

Бібліографічний опис автореферату дисертації включає прізвище (у називному відмінку) та ініціали автора, назву дисертації із зазначенням автореферування, та відомості про те, що наукова праця є дисертацією, і про науковий ступінь, який здобувається на основі захисту дисертації. Від назви дисертації ці відомості відокремлюють двома крапками (:) і наводять їх скорочено.

Приклади:

1. Бовсунівська Т.В. Феномен українського романтизму: основні параметри каталогізації та ідентифікації: Автореф. дис. ...д-ра філол. наук. - К., 1998. – 32 с.
2. Михед П.В. Жанрово-стилеве своеобразие романов В.Т. Нарезного: Автореф. ...канд. филол. наук. – К., 1981. – 23 с.

У бібліографічному описі статті з періодичного видання спочатку наводять відомості про статтю, а потім про видання, у якому її вміщено. Відомості про статтю включають прізвище автора статті та її повну назву. Відомості про видання включають його назву (в лапки назву журналу не беруть), рік виходу журналу і його номер (число). Елементи відомостей про видання відокремлюють між собою крапкою і тире. У кінці опису вказують сторінки, на яких розміщена стаття у даному журналі (її початок і кінець), відокремлені від попередніх відомостей крапкою з тире. Для позначення кількості сторінок застосовують літеру „С” і арабські цифри.

Приклади:

1. Грабович Г. Гоголь і міф України // Сучасність. – 1994. - № 9. – С.77-95.
2. Рогозинський В., Рогозинська В. Античний театр // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. – 2005. - № 7. – С.2-5.

Так само, як і статті в журналах, описують статті з неперіодичних видань. Різниця полягає тільки в тому, що замість номера збірника праць вказують

його випуск:

Приклади:

1. Кирилюк З.В. Творческое осмысление народного поверья в произведениях А. Пушкина, Н. Гоголя, О. Сомова // Література та культура Полісся. Вип. 7/ Відп. ред. Г.В. Самойленко. – Ніжин: НДПІ, 1995. – С.35-42.
2. Лотман Ю.М., Минц З.Г. Литература и мифология // Уч. зап. Тартусского гос. ун-та. – Тарту, 1981. – Вып. 546. – С. 35-55.

Бібліографічний опис матеріалів виступу на науковій конференції, статті з енциклопедії подібний до опису статті в журналі чи збірнику.

Приклади:

1. Волков А. Иван Мазепа – традиційний образ літератур європейського регіону // Слов'янські літератури: Доповіді. XI міжнародний з'їзд славістів. – К.: Наукова думка, 1993. – С. 162-177.
2. Тименчик Р.Д., Топоров В.Н., Цивьян Т.В. Сны Блока и «петербургский текст» начала XX века // Тезисы I Всесоюзной конференции «Творчество Блока и русская культура XX в.». – Тарту, 1975. – С.129-135.

Бібліографічний опис електронних ресурсів:

Приклади:

1. Інформація щодо доступу до Інтернету українських користувачів у 2007 році // [http // www.inan.org.ua/ 114.111.3.0.0.10.phtml](http://www.inan.org.ua/114.111.3.0.0.10.phtml).
2. Династии фараонов // [http // ru.wikipedia.org](http://ru.wikipedia.org).

Розділи і підрозділи прийнято нумерувати арабськими цифрами. Параграфи (підрозділи) нумерують окремо в кожному розділі.

Керівництво курсовою роботою

Науковий керівник в процесі виконання студентом курсової роботи повинен:

- допомогти у виборі теми, доборі літератури, розробці змісту курсової роботи, з'ясуванні методів дослідження;
- визначити поетапні терміни виконання роботи;
- проаналізувати всі частини роботи;
- контролювати виконання дослідження;
- дати відзив на роботу.

Захист та оцінювання курсової роботи

Захист курсової роботи має на меті перевірку самостійності виконання роботи, тобто, наскільки глибоко студент розуміє матеріал теми, чи правильно обґрунтовує рекомендації та висновки, подані у роботі.

Захист курсової роботи звичайно відбувається **на відкритих засіданнях комісії з захисту курсових робіт**, затвердженою завідувачем кафедри. До складу комісії обов'язково входить науковий керівник роботи. До захисту роботи студент ознайомлюється з рецензією на неї наукового керівника і готує свій виступ для захисту роботи.

Під час захисту курсової роботи студент називає тему роботи і обґрунтовує її вибір, коротко викладає план та зміст роботи, методику її виконання, науково-методичні джерела, що є теоретичною базою роботи. Наприкінці виступу студент зазначає висновки роботи, висловлює своє ставлення до рецензії наукового керівника, дає оцінку недоліків курсової роботи і визначає шляхи подальшої роботи з удосконалення теми, якщо така робота передбачається.

Після доповіді студент, який захищає курсову роботу, відповідає на запитання. Присутні на захисті викладачі та студенти обговорюють роботу, виходячи з цінності роботи, а також у випадку успішного її захисту комісія оцінює роботу і повідомляє про це студента. Комісія може дати висновок про доцільність подальшої роботи над темою з тим, щоб її підготувати як дипломну роботу та рекомендувати курсову роботу на наукову студентську конференцію або, нарешті, рекомендувати роботу для опублікування у науковому збірнику.

Якщо курсову роботу оцінено незадовільно, то студент другий раз виконує роботу за даною темою.

Критеріями оцінки курсової роботи є актуальність обраної теми, глибина засвоєння матеріалу, якість підбору та використання джерел, рівень самостійності висновків, загальна культура викладу матеріалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Альберт Ю.В. Списки литературы в научных изданиях: Составление и оформление / Отв.ред. И.Я.Госин. – К.: Наукова думка, 1988. – 152 с.
2. Білуха М.Т. Основи наукових досліджень: підручник для студентів екон.спец.вузів. – К.: Вища школа, 1997. – 271 с.
3. Бурдин К.С., Веселов П.В. Как оформить научную работу: Метод.пособие для вузов. – М.: Высшая школа, 1973. – 152 с.
4. Волков Ю.Г. Как написать диплом, курсовую, реферат. – Ростов-н/Д: Фенікс, 2001. – 128 с.
5. Дикий Н.А., Халатов А.А. Основы научных исследований. – К.: Вища школа, 1985. – 223 с.
6. Ковальчук в.В., Моїсєєв Л.М. Основы научных исследований6 Навчальний посібник. – 2-е видання, перероблене і доповнене. – К.: ВД „Професіонал”, 2004. – 216 с.
7. Лудченко А.А., Лудченко Я.А., Примак Т.А. Основы научных исследований: Учеб.пособие / Под ред. А.А.Лудченко. – К.: Знання, 2000. – 114 с.
8. Мороз І.В. Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і захисту / І.В.Мороз. – К., 1997. – 56 с.
9. Сидоренко В.К., Дмитренко П.В. Основы научных исследований. Навч.посібник для вищих педагогічних закладів освіти. – К., 2000. – 259с.
- 10.Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – 5-те вид., стер. – К.: Знання, 2006. – 307 с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

ТЕЗИ

Кузьменко О.М.
студентка групи ФАМ(н) -1-09
Гуманітарного інституту Київського
університету імені Б. Грінченка
Науковий керівник: к.ф.н., доцент
Шовкопляс Г.Є.

ФЕНОМЕН ФІЗИЧНОЇ ПРИСУТНОСТІ АВТОРА В ХУДОЖНЬОМУ ПРОСТОРІ (НА МАТЕРІАЛІ ТРИЛОГІЇ В.В. ОРЛОВА)

Діалектичне протиріччя трьох положень: „Автор повинен виражати себе”, „Автор не може не виражати себе” і „Автор повинен „померти” є темою суперечок наукових робіт і літературознавчих досліджень.

Наша мета – на матеріалі трилогії В.В. Орлова „Альтист Данилов”, „Аптекарь”, „Камергерський провулок” показати, як у сучасному постмодерністському творі може звучати голос автора не сам по собі, не самотійно, не *per se*, а створювати усією системою образів, в якій є і персонаж, який частково представляє *alter ego* автора.

В „Альтисті Данилові” проявляється одне з трьох положень: „Автор не може не виражати себе”, в даному випадку через інших героїв, ситуації, переносячи свою дійсність у вигаданий світ.

У „Аптекарі” автор з’являється у нереальному світі окремим діючим персонажем, який поєднав у собі реальні і вигадані характеристики, але при цьому залишаючись автором.

Серед персонажів „Камергерського провулку” особливе місце займає Професор. Саме від його мови подається розповідь, саме в ньому автор втілює своє *alter ego*.

Авторській активності належить провідна роль в оформленні й організації цих художніх творів як цілісності.

АНОТАЦІЯ

УДК 882

Т.И. Агаева

**«УЕДИНЕННЫЙ ДОМИК НА ВАСИЛЬЕВСКОМ» КАК ЖАНР
УСТНОГО САЛОННОГО РАССКАЗА В ТВОРЧЕСТВЕ
А.С. ПУШКИНА**

У статті йдеться про формування жанру усного салонного оповідання на межі 20-30-х років XIX століття – своєрідної модифікації петербурзького фольклору на більш високому інтелектуальному рівні.

Усне оповідання О.С.Пушкіна, записане зі згоди автора В.П.Титовим, є ще й першою ланкою в процесі пушкінської міфологізації Петербурга. Простежуються складові міської демонології, „домашнього” міфу (усаїтнений будиночок), семантичне навантаження імен та доля „маленької” людини, яка виступає як пасивна істота в контакті з інфернальними силами. Ключові слова: усне салонне оповідання, петербурзький фольклор, міська демонологія, „домашній” міф.

The article explores the literary evolution of the genre of “lounge” short-stories on the border of the 20-30 years of the XIX century – a kind of modification of local St. Petersburg folklore on an intellectually higher and more refined level.

The short-stories by A. Pushkin (only orally recorded at first, but later written down by V. Tytov at the consent of the author) is one of the first steps in Pushkin’s mythologisation of St. Petersburg. Among the elements of this genre are traced: urban demonology, “house” myth (derelict house), semantically charged names and the fate of the “small” person, who plays the role of a passive creature accidentally coming into contact with infernal forces.

Key words: oral “lounge” short-story, St. Petersburg folklore, urban demonology, “house” myth.

ТРАДИЦІ ГОТИЧНОГО РОМАНУ У ТВОРІ О. УАЙЛЬДА „КЕНТЕРВІЛЬСЬКИЙ ПРИВИД”

Григор Діана,
ІУ курс, ФАЯБ-4-05,
Гуманітарний інститут
КУ імені Бориса Грінченка;
науковий керівник Тверітінова Т.І.,
кандидат філологічних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри теорії, історії
та методики викладання зарубіжної
літератури

Серед представників світового письменства однією з найбільш загадкових і суперечливих постатей є англійський поет, прозаїк, драматург, есеїст і теоретик Оскар Уайльд. Спадщина письменника різноманітна та багатогранна, але досліджена досить неоднорідно. Так, у центрі уваги опинилася теорія естетизму письменника, роман „Портрет Доріана Грея”, казки, п'єса „Як важливо бути серйозним” (роботи О.О. Анікста, О.Ю. Генієвої, Ж. де Лангледа, Р. Еллана, І. Ізмайлова та інших). Проте варто зауважити, що серед творів письменника, які лишилися в тіні уайльдознавства, є оповідання „Кентервільський привид”. Воно являє собою приклад гармонійного поєднання англійського готичного роману та неповторного стилю Уайльда.

Тема даного дослідження є актуальною насамперед тому, що зазначений твір ще не так добре вивчений науковцями, як, наприклад, роман „Портрет Доріана Грея” чи казки. До того ж тема роботи розкриває особливості готичного роману, такого популярного у наш час. Доказом цього є велика кількість сучасних майстрів, які використовують традиції означеного жанру: Енн Райс, Френк Пол Уїлсон, Ремзі Кемпбелл, Джеймс Херберт та багато інших. І їхні романи дійсно популярні, багато з них уже екранізовані: „Інтерв'ю з вампіром” (режисер Ніл Джордан), „Дракула Брема Стокера” (режисер Френсіс Форд Коппола).

Створюються фільми у жанрі готики: „Бітлджус”, „Едвард Руки-Ножиці” Тіма Бертона та „Ворон” Алекса Пройаса, - що є символами кіно готики. Також почали з'являтися пародійні комедії („Родина Адамсів”) і навіть мультфільми („Кошмар перед Різдом”, „Мертва наречена”) у цьому жанрі. Варто зазначити, що саме готичний роман став предтечею не менш популярного нині жанру фентезі.

То чому ж Уайльда так зацікавив саме готичний роман? Існує багато думок з цього приводу. Напевно, серед причин звернення письменника до зазначеного жанру родинний зв'язок з Чарльзом Метьюріном був не останнім.

Оскар Уайльд захоплювався його романом „Мельмот Блукач”, який, зрештою, знайшов відгук у його творчості. Зазначений твір являє собою взірць готичного роману, тоді як оповідання „Кентервільський привид” містить лише деякі його ознаки.

Метою статті є аналіз традицій готичного роману у творі О. Уайльда „Кентервільський привид”, визначення специфічних і своєрідних рис англійського готичного роману.

Перш ніж спів ставити готичний роман з уайльдівським „Кентервільським привидом”, необхідно визначити найхарактерніші ознаки цього жанру. По-перше, сюжет у творі вибудовується навколо якоїсь таємниці, наприклад: чиєсь зникнення, невідоме походження, нерозкритий злочин, позбавлення спадку. Зазвичай використовується не одна подібна тема, а комбінація з декількох тем. Розкриття таємниці відкладається до самого фіналу.

ПОДАЛЬШИЙ ТЕКСТ СТАТТІ

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Аникст А.А. Оскар Уайльд и его драматургия. – М.: Высш.школа, 1960. – 320 с.
2. Википедия: свободная энциклопедия: Уайльд Оскар // <http://ru.wikipedia.org>.
3. Захарченко Н. Раб краси чи співець краси? // Зарубіжна література. – 2000. - № 7. – С. 6-7.
4. Метьюрин Ч.Р. Мельмот Скиталец. – Л.: Наука, 1976. – 740 с.
5. Романова О.П. Все, что гибелью грозит... (Европейский готический роман) // Мир фантастики. – 2004. - № 8. – С.28-30.
6. Уайльд О. Кентервильское привидение. Роман, повести, рассказы, сказки, пьесы, лирика. – М.: Азбука, 2007. – 640 с.
7. Элман Р. Оскар Уайльд: биография. – М., 2000. – 388 с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Б.Д. ГРІНЧЕНКА

Гуманітарний інститут

Кафедра теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури

ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ МАРІ ДЕ ЛАФАЙЄТ
„ПРИНЦЕСА КЛЕВСЬКА”

курсowa робота
студентки ІІ курсу групи ФАІсб – 1-08 – 4д.
Цуркан Юлії Володимирівни

спеціальність 6. 010103
Педагогіка і методика середньої освіти.
Мова (англійська) і література

‘Допущено до захисту’

Завідувач кафедри
теорії, історії та методики
викладання зарубіжної літератури
науковий ступінь, вчене звання
ПІБ

Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри
теорії, історії та методики
викладання зарубіжної
літератури
Бітківська Галина Володимирівна

Протокол засідання кафедри
№ ____ ‘ ____ ’ _____ р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ	
1.1. Основні ознаки класицизму як літературного напрямку.....	4
1.2. Специфіка розвитку жанру роману у французькій літературі ХУІІ століття.....	7
РОЗДІЛ II. СИНТЕЗ ЖАНРОВИХ РІЗНОВИДІВ У РОМАНІ М. ДЕ ЛАФАЙЄТ „ПРИНЦЕСА КЛЕВСЬКА”	
2.1. Історичні реалії	11
2.2. Психологічні колізії	14
2.3. Елементи преціозності (салонного стилю).....	17
2.4. Елементи пасторального роману.....	20
ВИСНОВКИ.....	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	27

ВСТУП

Актуальність теми зумовлена значенням твору М. де Лафайєт і розвитком жанру роману, зокрема психологічного роману, та недостатнім рівнем дослідження цієї теми.

Роман „Принцеса Клевська” Марі де Лафайєт вважають першим аналітичним романом, прообразом психологічних романів ХІХ століття. Новаторство М. де Лафайєт нині визнано безперечним: більшість дослідників бачать в авторі „Принцеси Клевської” винахідницю нового жанру – психологічного роману.

У вітчизняному літературознавстві „Принцеса Клевська” дотепер не розглядалася на достатньо широкому історико-літературному фоні. Згідно з пануючою точкою зору, роман де Лафайєт належить до прози класицизму. При цьому в поняття „проза класицизму” зазвичай включається французька афористика ХУІІ століття, епістолярна та мемуарна література.

С.Д. Коцюбинський назвав „Принцесу Клевську” „... єдиним справжнім романом періоду класицизму...” [10, с. 218], бачивши в ньому своєрідний прозаїчний варіант класицистичної трагедії. Часом зв’язок роману де Лафайєт з класицизмом встановлюється чисто за хронологічним принципом. Тому актуальність дослідження визначається необхідністю визначити місце та істинне значення роману Марі де Лафайєт в літературі епохи класицизму.

Об’єктом дослідження є роман М. де Лафайєт „Принцеса Клевська”, а **предметом** – жанрові особливості зазначеного роману.

Мета курсової роботи – дослідити жанрові особливості роману М. де Лафайєт „Принцеса Клевська”.

Для досягнення цієї мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- 1) з’ясувати ознаки класицизму як літературного напрямку;
- 2) простежити становлення жанру роману в літературі ХУІІ століття;
- 3) з’ясувати історичні реалії в романі;
- 4) дослідити психологічні колізії в романі;
- 5) простежити елементи преціозності (салонного стилю);
- 6) визначити елементи пасторального роману.

Теоретичною основою курсової роботи є праці С.Д. Коцюбинського, Л.О. Гінзбурга, В.Р. Гриба, Н.О. Сігал, Н.П. Орлик, Ю.Б. Віппера та інших. Особливе місце слід відвести монографії Н.В. Забабурової, де не лише найбільш повно та глибоко розкрито специфіку роману „Принцеса Клевська”, а й окреслено середовищне підґрунтя його створення.

Практичне значення дослідження полягає в можливості зрозуміти специфіку творчості Марі де Лафайєт та її літературного доробку.

Структура курсової роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

У першому розділі подано характеристику класицизму як літературного напрямку, а також з'ясовано специфічні ознаки розвитку жанру роману у французькій літературі ХУІІ століття. Другий розділ присвячено жанровим особливостям роману Марі де Лафайєт „Принцеса Клевська”. У висновках викладено основні результати дослідження, визначено істинне значення роману М. де Лафайєт в літературному процесі.

Загальний обсяг роботи становить 32 сторінки. Список використаних джерел складається з 25 найменувань.

ВИСНОВКИ

Французький роман, що збагатив скарбницю світової літератури безсмертними творами великих реалістів XIX століття, виріс на основі багатовікової національної традиції. Однією з віх цього історичного шляху є маленька книжка, що вийшла в 1678 році без імені автора, під назвою «Принцеса Клевська».

Драматичний конфлікт у «Принцесі Клевській» заснований на зіткненні почуття і обов'язку (що зближує цей роман з проблематикою класицистичної трагедії). Подібно до найбільших трагедійних творів класицизму, зображення цього конфлікту в романі Лафайєт психологічно правдиве, проникливе і позбавлене якого-небудь нальоту дидактики. Перемога подружнього обов'язку над почуттям любові постає в романі як необхідний результат напруженої душевної боротьби, обумовлений всім внутрішнім складом героїні. Героїня роману Лафайєт – людина високої етичної відповідальності і піднесених уявлень про особисту гідність і честь. Зрада чоловіку принизила б її у власних очах, завдала б непоправного удару свідомості внутрішньої цілісності, яка їй так дорога.

У «Принцесі Клевській» знайшли своє вираження всі основні принципи естетики класицизму: стисла простота і сукупність зовнішньої дії, раціоналістичний аналіз складних душевних рухів, цілісність і послідовність характерів, струнка гармонійна композиція, ясна і гнучка мова.

Основними мотивами роману виступають кохання, несвобода героїв, обличчя і маска, двійництво. Життя головних героїв визначене дворянським побутом. Навіть приватне життя зображене в рамках певних церемоній та етикету. Лише віч-на-віч вони насмілюються зняти маски і говорити про свої почуття відкрито. Однак маска не лише є проявом лицемірства персонажів, а й виступає захистом кожного від втручання у їхнє особисте життя.

Конфліктом твору виступає боротьба суперечливих почуттів в душі героїні – її мимовільну радість і одночасно страх, самотність і розгубленість після смерті матері, усвідомлення провини перед уже померлим чоловіком. У кінці роману тільки її моральне почуття ставить між нею і коханою людиною непереборну перешкоду.

У «Принцесі Клевській» практично відсутній просторовий речовий світ: опис побутових предметів, приміщень, одягу, проте автор детально зосереджується на зображенні часу і простору, поєднуючи історичні та психологічні межі.

М. де Лафайєт протиставляє паризький салон – заміський будинок. Паризька вітальня-салон – замкнений простір, де герої не вільні і знаходяться в постійній психологічній напрузі. У цьому просторі неможлива природність поведінки і вільна демонстрація почуттів.

Відкритий простір – заміський маєток, парк, ліс – навпроти, відповідає заспокоєнню, розкутості, очищенню почуттів, яким повертається їх істинне

значення. Природа є засобом вираження почуттів героїв, вона згладжує психологічну напругу між ними.

М. де Лафайєт зуміла створити на основі поетичної системи класицизму абсолютно новий тип роману, побудований на найпрогресивніших сторонах цієї системи. Разом з тим вона сміливо відмовилася від консервативної замкненості класицистичних жанрів, знайшовши в романі більш живу, актуальну і гнучку форму, здатну вміщувати складні моральні проблеми сучасної дійсності. Це своєрідне поєднання традиції і новаторства визначило її значення в історії європейського роману.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Античні мотиви в творчості П.Б.Шеллі.
2. Біблійні мотиви та біблійні ремінісценції у романах Г. Белля.
3. Жанр новели в американській літературі ХІХ століття.
4. „Девід Копперфілд” Ч.Діккенса як роман виховання.
5. „Джейн Ейр” Ш.Бронте як роман-автобіографія.
6. „Думка сімейна” в контексті роману Л.М.Толстого „Війна і мир”.
7. Індіанська тема в творчості Ф.Р. де Шатобріана.
8. Метафора «стороннього» у творчому доробку А. Камю.
9. Містифікація як романтичний засіб в „Історії Нью-Йорка” В. Ірвінга.
10. Міфологізація Петербурга в романі Ф.М.Достоевського „Ідіот”.
11. Морально-етична проблематика в романі Н. Готорна „Багряна літера”.
12. Ніжинський період в житті і творчості М.В.Гоголя.
13. Образ байронічного героя в „східних поемах” Дж. Байрона.
14. Образ короля Ричарда Левине Серце в романістиці В.Скотта.
18. Поетика снів та марень у творах Ф. Кафки.
15. Проблема жіночої емансипації у творчості Жорж Санд.
16. Рецепції Е.Т.А.Гофмана в творчості М.В.Гоголя.
17. Сатиричні тенденції роману О. Хакслі «Чудовий новий світ».
18. „Сповідь сина віку” в контексті творчості А. де Мюссе.
19. Тема двійництва в творчості Е.Т.А.Гофмана.
20. Тема кохання в пізній творчості І.С.Тургенєва.
21. Тема митця і мистецтва в творчості Е.Т.А. Гофмана.
22. Традиції і новації новелістики Г. де Мопассана.
23. Традиції «південної літератури» США в романній творчості У.Фолкнера.
24. Трансформація індіанського фольклору в епічній поемі Г.Лонгфелло „Пісня про Гайявату”.
25. Шекспірівська тема в романі Дж. Джойса «Улісс».